

Korte boekbespreking

De [Nieuwe Bijbelvertaling]

J.J. Burger

Nog even - wordt het 2004 of 2005? - en hij ligt in de winkel: de [NIEUWE BIJBELVERTALING]. Want zó, met vierkante haken om de titel, presenteert zich tot nu toe de nieuwe bijbelvertaling, dat megaproject van het Nederlands Bijbelgenootschap en de Katholieke Bijbelstichting. Maar hoe ‘mega’ dit project ook mag zijn, eromheen is het wel erg stil. Proefvertalingen die een paar jaar geleden verschenen, deden de golven van de pers wel even rimpelen, een hype werd het niet. Zoals ook het boekje dat enige maanden geleden door de Gereformeerde Bond werd uitgegeven, de gemoederen nog niet direct in beweging heeft gebracht. Terwijl we er DV toch over enige tijd van zullen horen: een totaal nieuwe bijbelvertaling, die de kerkbijbel van de 21ste eeuw wil worden. Of die pretentie terecht zal zijn? Reden genoeg om aandacht te geven aan het boekje dat op initiatief van de Gereformeerde Bond werd uitgegeven.

In acht hoofdstukken worden in KANTTEKENINGEN BIJ DE [NIEUWE BIJBELVERTALING] aspecten van en vragen rond de nieuwe bijbelvertaling (NBV) aan de orde gesteld. W.J. Dekker behandelt de vraag naar het waarom van een nieuwe vertaling. P.J. Vergunst interviewt drs. R.A. Scholma, hoofd van het vertaalteam van de NBV, over de ins en outs van het project. Ds. G.D. Kamphuis, de huidige voorzitter van de Gereformeerde Bond, bespreekt de vraag in hoeverre een vertaling, dan wel de Heilige Géést de kloof tussen tekst en hoorder moet overbruggen. H.J. Lam vergelijkt de vertaalprincipes van de NBV met die van de Statenvertaling. W.Chr. Hovius schrijft over de theologie van de NBV. Dr. G. van den Brink peilt de (taal)filosofie achter de NBV. Dr. W.H.Th. Moehn schreef een bijdrage over het vertalen van de Bijbel in de tijd van de grote Reformatie. De bijdrage van dr. J. de Gier ten slotte gaat over de vraag in hoeverre het taalgebruik van de NBV, zoals dat valt af te lezen uit wat tot nu toe in voorpublicaties is verschenen, deze vertaling geschikt maakt als kerkbijbel.

Het boekje bevat geen gezamenlijke eindconclusie. Dat zou ook niet kunnen. De NBV is immers nog niet af. Voor een definitief oordeel moet eerst de complete vertaling op tafel liggen. Toch proef je in het boekje behoorlijk wat aarzeling, niet ten aanzien van een nieuwe vertaling, wel ten aanzien van de NBV. De slotwoorden (hoewel van één auteur) zijn wat dat betreft misschien wel typerend voor heel de uitgave: *De [NBV] hinkt ... te veel op twee gedachten: ‘zowel een vertaling voor het brede publiek als ook een echte kanselbijbel’.*

Welke overwegingen brengen tot deze gereserveerde opstelling? Het zijn er vooral twee en wel:

1. In hoeverre kan een als interconfessioneel getypeerde vertaling in het gereformeerde leven een plek hebben? Want de NBV stélt wel dat de confessie de vertaling volgt in plaats van andersom. Maar klopt dit? Anders gezegd: hoeveel ongereformeerds sluipt via de NBV binnen?
2. Maakt het taalkleed van de NBV deze vertaling geschikt voor de eredienst? Is de NBV eerbiedig genoeg? Kun je bijvoorbeeld in een bijbelvertaling ‘jullie’ in plaats van ‘u’ gebruiken? Is het correct om woorden die naar God verwijzen, met een kleine letter te schrijven: zijn hand; of moet je het met een hoofdletter weergeven: ‘Zijn hand’?

Enerzijds zal KANTTEKENINGEN BIJ DE [NIEUWE BIJBELVERTALING] lezers uit de

Gereformeerde Kerken niet in alles aanspreken. Met name niet omdat door het hele boekje heen een (al dan niet stille) vergelijking met de Statenbijbel plaatsvindt. Binnen de Gereformeerde Bond is de Statenvertaling immers nog altijd maatgevend. Het is begrijpelijk dat 'Bonders' de NBV dan ook primair met de Statenvertaling vergelijken. Gereformeerden doen dat in veel mindere mate. Dat neemt echter niet weg, dat KANTTEKENINGEN ook heel wat zaken aan de orde stelt die voor een brede kring van belang zijn. Twee hoofdstukken vind ik er wat dat betreft uitspringen: dat van dr. De Gier, die aandacht vraagt voor het probleem in hoeverre een bijbelvertaling met een behoorlijk nieuw taalregister vervreemding zal bewerken ten opzichte van bijvoorbeeld het kerklied, waarin vaak een taal klinkt met een veel klassieker register; een taal waarbij kerktaalige woorden als 'zalig' en 'goedertieren' nog steeds een plaats hebben. In hoeverre zal de NBV in de liturgie een nieuwe lap op een oud kleed blijken te zijn? Verder vond ik de bijdrage van dr. G. van den Brink van belang in het aan de orde stellen van de metavragen rond de (taal)filosofie achter de NBV. Niet het makkelijkste hoofdstuk. Wel een hoofdstuk dat gaat over de kernproblematiek. Want rond een bijbelvertaling spelen altijd veel emoties en tradities. Van den Brink schrijft deskundig over zaken waarover de discussie écht moet gaan. Zijn artikel helpt ook de discussie over de verhouding tussen confessie en bijbelvertaling op niveau te voeren. Van den Brinks bijdrage behoort m.i., met die van Lourens de Vries in het enige tijd geleden verschenen 'vrijgemaakte' boekje over de NBV (Lourens de Vries, 'Vertalingen kiezen en keuzes in vertalingen', in: Henk Room en Wolter Rose, NAAR EEN NIEUWE KERKBIBEL, Barneveld 2001, pag. 37-46) tot het basisvoorstudiemateriaal voor de discussie rond en de komende eindbeoordeling van de NBV. Een eindbeoordeling waarvoor we toch heus langzamerhand in de startblokken moeten gaan staan. Waarbij Van den Brink en De Vries tegelijk de ondeugende vraag wakker roepen, in hoeverre de basisprincipes achter de NBV eigenlijk al verouderd zijn voordat de NBV in de winkel ligt. Dat hoeft overigens geen doorslaggevend bezwaar tegen de NBV te zijn. Geldt niet van elke bijbelvertaling dat ze stukwerk is...?

Heeft het zin om je tegen het einde van het NBV-project nog in een boekje als het hier besprokene te verdiepen? Zijn alle kaarten niet allang geschud? Moet je maar niet eerst het eindresultaat rustig afwachten? Maar alle kaarten zijn nog lang niet geschud. Meedenken onderweg is dan ook nog steeds op z'n plaats. Dat blijkt wel uit de in mei 2003 verschenen 17^e informatiebrochure van de NBV, getiteld HET EINDE IN ZICHT. Uit deze brochure wordt duidelijk hoeveel werk er nog verzet moet worden en hoezeer de NBV nog steeds poogt rekening te houden met geboden commentaar. De brochure vermeldt (p. 21-22) dan ook de hier besproken publicatie van de Gereformeerde Bond. Men zal de kritiek niet in alles tegemoet komen, maar duidelijk wordt wel dat mee door het kritisch meedenken van een betrokken achterban het eindresultaat van de NBV er op meer dan één punt anders uit zal zien dan de voorpublicaties deden vermoeden.

Intussen ligt de definitieve NBV nog niet op tafel. We moeten nog wachten. Tot...? Aan een datum waagt brochure 17 zich nog niet. Wel luidt de eerste zin van deze brochure: *De laatste loodjes wegen het zwaarst*. Dat spreekt boekdelen. We wensen alle bij het NBV-project betrokkenen dan ook veel sterkte. Laat er daarbij veel gebed mogen zijn om een eindresultaat dat niet alleen fraai is, maar vooral ook confessioneel aanvaardbaar. Laten we tegelijk bij voorbaat óók beseffen, dat de NBV niet volmaakt zal zijn. Daarom kan het goed zijn ook het volgende nu reeds in onze overwegingen mee te nemen:

Veel mensen hebben woord genoeg
om anders werk te kraken.
Maar weinig hebben hand genoeg
om béter werk te maken.

N.a.v.: Drs. H.J. Lam en drs. P.J. Vergunst (red.), KANTTEKENINGEN BIJ DE [NIEUWE BIJBELVERTALING], uitg. Groen, Heerenveen, 2002. 160 pag. ISBN 90-5829-362-9, prijs € 12,50.

En: HET EINDE IN ZICHT, NBV Informatie 17, uitg. Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem, 2003. 33 pag. Te bestellen bij het NBG in Haarlem.